

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาหลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันและอนาคต ผู้สูงอายุจะเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศไทยมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ประชากรมีอายุขัยยืนยาวขึ้นจำนวน ผู้สูง อายุจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จากภาวะนี้ทำให้หลายประเทศในโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วยที่มีความตื่นตัวและเตรียมการเพื่อรองรับและให้การดูแลประชากรกลุ่มนี้มากขึ้น การดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวมการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อผู้สูงอายุ โดยเน้นให้ทุกคนในชุมชน หรือสังคม มีข้อตกลงทางสังคมร่วมกัน รับหลักการเดียวกันในการที่จะปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนในชุมชน หรือสังคมมีสุขภาพที่ดี เช่น การกำหนดนโยบาย ไม่ให้มีการทอดทิ้ง ผู้สูงอายุในชุมชน นโยบายหมู่บ้านปลอดอุบัติเหตุ นโยบายครอบครัวอบอุ่น เป็นต้น อีกทั้งก็มีกฎหมายเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุมีความเป็นรูปธรรมขึ้นโดยมีบัญญัติในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสมัชชาสุขภาพซึ่งผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของแผน "ธรรมนูญสุขภาพ" อยู่เป็นนิจ

การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อสังคมเพราะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ สิ่งแวดล้อมในที่นี้อาจจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมที่ใกล้ตัวผู้สูงอายุ ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งจะต้องให้ความรักความเอาใจใส่ มีการเกื้อหนุนดูแลผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันต้องมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงรุก มีความเข้าใจกัน ชุมชน ก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวผู้สูงอายุนั่นเอง ซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้าน และสิ่งที่อยู่อาศัยรอบๆ บ้าน ก็จะทำให้ผู้อยู่อาศัยรวมถึงผู้สูงอายุด้วยมีความอบอุ่น มีสุขภาพดี และปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่างๆ ส่วนสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมในสังคม ซึ่งสังคมไทยมีข้อดีกว่าประเทศอื่นๆ ในหลายๆ ด้าน เช่น ให้ความเคารพกตัญญูกตเวทิต่อผู้สูงวัยปีประเพณีรดน้ำดำหัว รดน้ำสงกรานต์ เป็นต้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ชุมชน จะต้องมีการรวมตัวกัน หรือรวมกลุ่มกัน เพื่อที่จะดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการรวบรวมปัญหาต่างๆ นำมาวิเคราะห์วางแผน ดำเนินการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ให้เป็นผู้สูงอายุที่สามารถแสดงศักยภาพได้ตามความถนัด เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น การจัดให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมทางด้านประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เช่น

การพึ่งเทศน์ฟังธรรม เป็นต้น¹ พัฒนาทักษะในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัว และชุมชน ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสรีระต่างๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้สูงอายุ ตลอดจนแนวทางการดูแลส่งเสริมสุขภาพโดยผ่านสื่อต่างๆ ปรับเปลี่ยนบริการทางด้านสาธารณสุข โดยเน้นทางด้านสุขภาพในเชิงรุกมากขึ้น เช่น มีการคัดกรองสุขภาพให้การดูแล ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ โดยให้บริการในลักษณะองค์รวม ให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน

การดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเขตพื้นที่ห่างไกลหรือชนบทท้องถิ่นยิ่งต้องมิบทบาทเข้าไปช่วยเหลือและให้ความรู้ความเข้าใจในปัญหาการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งในวิจัยฉบับนี้ได้ทำการวิจัยปัญหาดังกล่าวในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลทับกฤชตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอชุมแสง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านคลองปลากด หมู่ 2 บ้านหนองแม่พังงา หมู่ 3 บ้านทับกฤช หมู่ 4 บ้านย่านสวย หมู่ 5 บ้านทับกฤชเหนือ หมู่ 6 บ้านหนองไกร หมู่ 7 บ้านเนินทอง หมู่ 8 บ้านทับกฤชพัฒนา หมู่ 9 บ้านท่าบัว หมู่ 10 บ้านหนองยาว หมู่ 11 บ้านแหลมจันทร์ หมู่ 12 บ้านคลองปลากดใน หมู่ 13 บ้านทุ่งแวง หมู่ 14 บ้านสวนพัฒนา โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งนี้มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลดูแลผู้สูงอายุหนึ่งแห่ง และมีโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่กระนั้น การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในชุมชนของแต่ละท้องถิ่นก็มีปัญหาในด้านกฎหมายในการรับรองอำนาจความเป็นนิติบุคคลของกลุ่ม สมาคม ของผู้สูงอายุทั้งหลายจัดตั้งขึ้นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆด้วยเอง จึงทำให้การรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่จะสร้างประโยชน์และส่งเสริมสุขภาพในท้องถิ่นจึงไม่สามารถเป็นไปได้จริง จึงทำให้พบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่หลายคนยังไม่ให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานท้องถิ่นให้เข้าไปมีบทบาทกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุได้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่มีความเป็นรูปธรรมให้เล็งเห็นความสำคัญประโยชน์ที่จะพึงได้รับ²

1.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1. ศึกษาสภาพและกระบวนการความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านกฎหมายของผู้สูงอายุในเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุ
2. ศึกษาแนวความคิดของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ
3. ศึกษาปัจจัย แนวคิด และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมสมัชชาสุขภาพของผู้สูงอายุในการดำเนินให้ความช่วยเหลือตามแนวคิดของหน่วยงานภาครัฐ

¹ กชกร สังขชาติ.2536. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 15-26

² องค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช.2557.ข้อมูล อบต. (ออนไลน์) <http://www.tubkrich.go.th/index.php?option=information&catid>, สืบค้นเมื่อ 2560

4.ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับกฎหมายในแต่ละบริบทของแต่ละชุมชน และรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในด้านสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่

1.3 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาในส่วนของแนวคิดตามนโยบายภาครัฐในการกำหนดธรรมนูญสุขภาพ ทั้งในส่วนภาครัฐและผู้สูงอายุ รวมตลอดไปถึงแนวทางแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทที่อยู่ในพื้นที่ปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช

2. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ตำบลทับกฤชตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอชุมแสง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านคลองปลากด หมู่ 2 บ้านหนองแม่พังงา หมู่ 3 บ้านทับกฤช หมู่ 4 บ้านย่านสวย หมู่ 5 บ้านทับกฤชเหนือ หมู่ 6 บ้านหนองไกร หมู่ 7 บ้านเนินทอง หมู่ 8 บ้านทับกฤชพัฒนา หมู่ 9 บ้านท่าบัว หมู่ 10 บ้านหนองยาว หมู่ 11 บ้านแหลมจันทร์ หมู่ 12 บ้านคลองปลากดใน หมู่ 13 บ้านทุ่งแวง หมู่ 14 บ้านสวนพัฒนา

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ผู้สูงอายุขาดความรู้และความเข้าใจในกฎหมายในเรื่องปัญหาสุขภาพที่มาจากนโยบายภาครัฐ กอปรกับในการบริหารงานของการรวมกลุ่มผู้สูงอายุไม่ได้รับรองตามกฎหมาย จึงทำให้การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในท้องถิ่นจึงยังไม่เป็นรูปธรรมในการนำบังคับอันจะสร้างประโยชน์แก่ผู้สูงอายุได้จริง

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.ทราบถึงแนวความคิดของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุตามแนวทางของสมัชชาสุขภาพในชุมชน

2.ทราบถึงปัจจัย แนวคิด และพฤติกรรมของกลุ่มคนสูงวัยในการดำเนินการก่อนและหลังการได้รับการช่วยเหลือตามแนวคิดของหน่วยงานภาครัฐ

3.ทราบถึงกฎหมายที่จะนำมาใช้แก้ไขหรือสร้างแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงวัยให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน